

RECENZIE

SILVIA KERIM, *Amintirea ca un parfum....*,
ed. Carmini Eucațional, Pitești, 2007, 384 p + il.

Ce legătură poate exista între artiștii care se confesează în paginile cărții *Amintirea ca un parfum....* și lucrurile lor atât de diferite? Actorii de teatru și film, regizori, coregrafi, plasticieni, directori de teatru, cântăreți de operă refac pentru o clipă lumi dispărute, recrează spectacole de odinioară, decupează imagini ale trecutului, revelează întâlniri esențiale. Autoarea reconstituie pentru fiecare în parte o ambianță, îi încadrează în timpul pe care-l rememorează dar și pe cel pe care-l trăiesc. Sugerează în câteva cuvinte un decor, un loc fixat pe harta orașului în care spectacolul amintirilor poate să înceapă. Sugestia nu forțează intrarea în intimitatea artistului, ci dimpotrivă, constituie momentul ce declanșează în mod spontan memorarea. Copilăria, o frântură de cer, o cafea, un apartament devin fundaluri pentru istorii demult scrise sau pentru cele recente. Trecutul se reactualizează prin amintire, prezentul se transformă în trecut. O carte de voci și imagini inserate care recompune orașul cu multiplele sale fațete, Bucureștiul devenind, la rândul său, subiect al evocărilor și al scurgerii timpului.

Poate și pentru că cei intervievați aparțin unor generații diferite, imaginea orașului se schimbă în funcție de amintirile lor și prin fiecare dintre ei își rescrie istoria. Stau laolaltă străzile descrise odinioară de Isac Peltz și apoi desenate sau pictate de fiica sa Pia, cu Bucureștiul văzut de Mia Braia „Străzi multe, oameni mulți, trăsuri, tramvaie, automobile, magazine, vitrine colorate, gogoși, olteni din Ilfov, cobilițe din Jii, turci din Dobrogea, bragă în butelcuțe aurite, floricele, semințe de dovleac, plăcinte cu băsmăluțe, cafele ieșite pe trotuare, trotuare înguste de mergeai în șir indian, gropi, felinare strâmbe, grătare, mititei, iaurgii, bere-n spumă. Și în rest, flori-țigănci, bețivi, domni, domnișoare, cocote, limonadă, milogi, câini, gospodine, criză” (p. 55). Același colorit îl are și cartierul periferic în care a copilărit Gheorghe Dinică cu oltenii, iaurgii și țigani spoitori, cu magazinele de „coloniale și delicatose” și, mai ales, cu cinematografele în care filmele rula și o zi întreagă, fără întrerupere. Tot el își va reaminti și de cinematografele din centru, unde, pe durata pauzei, se produceau trupe de actori profesioniști sau amatori. Juca rolul Bagain într-o trupă de amatori când Dina Cocea îl descoperă și îl aduce la Institutul de teatru. Acesta însă cunoscuse Bucureștiul când lumea îl considera Micul Paris, când „elegantele” orașului mergeau la Hipodrom pentru a vedea și a fi văzute etalându-și pălăriile cu borurile largi, vulpile argintii și pantofii cu „tocuri enorme”. Din vremea în care scriitorii mergeau la Capșa, iar artiștii se întâlneau la Modern, iar sălile de teatru erau arhipline, Mia Braia își va reaminti și de Paris, unde a studiat în arhivele recomandate de mătușa sa Alice Cocea, o foarte cunoscută interpretă pe scenele franceze. Cu nostalgie va evoca teatrul pe care l-a fondat, *Teatrul nostru* unde cândva se reprezentaseră spectacole memorabile: *Patima de sub ulmi*, *Dincolo de zare*, *Ana Chistie*, *Pygmalion*, *Noaptea regilor*.

În Bucureștiul dintre cele două Războaie Mondiale, funcționau 22 de teatre particulare, interpreții putând trece cu ușurință de la o scenă la alta. Actorul Ion Lucian își negocia contractul cu contravaloarea a „douăzeci de scaune, în fiecare seară, în primele rânduri”. El descrie publicul de teatru al aceluși timp ca fiind extrem de avid de spectacole, alergând de la o scenă la alta și căutând în serile de vară reprezentațiile din grădini.

Simona Bondoc, societară a Teatrului Național de peste 50 de ani, revede edificiul fostului Teatru Național bombardat de nemți și apoi smuls cu excavatorul din inima orașului pentru ca pe locul lui să se clădească din beton și sticlă un hibrid, simbol arhitectural al lumii de azi. Orașul desfigurat de buldozere devine o imagine de alb-negru în viața artiștilor. Unii își reamintesc de existența dosarelor, iar alții de cauza care le interzicea spectacolele. „Ce pierdere pentru istoria teatrului românesc a însemnat suspendarea *Revizorului*”, spune Mariana Mihuț, care face parte din acea distribuție în care Toma Caragiu realizase poate cel mai frumos rol din carieră. Interdicțiile aplicate atât spectacolelor cât și filmelor sub cerul de plumb al unui oraș devastat devin una din temele ce umbresc destinul artiștilor. Dan Puric, creatorul unor spectacole unice, alege Botoșaniul ca loc unde să-și înceapă cariera. El își reamintește că Iorga numea orașul „Florența României”, un loc impregnat de istorie și de „energii fabuloase”. Căutător al unui alt fel de limbaj teatral, artistul se izolează pentru a putea dărui scenei românești un alt limbaj, o altă gramatică. Spectacolele sale depășesc frontierele orașelor și ale țării obținând de fiecare dată un imens succes.

Mircea Albulescu evocă un oraș parcă desprins din vis, Parisul în care se plimbă însoțit de Dumitru Furdui cu lejeritatea unui „fluture în lesă de aur”. Ion Besoiu se reîntoarce în timp la Sibiu, orașul în care a debutat și a jucat timp de 17 ani refăcând în amintire traseul serilor când Radu Stanca recita din poeziile sale și ale altor autori români în lungi plimbări prin orașul medieval, iar Ovidiu Iuliu Moldovan retrăiește o noapte geroasă de iarnă, când Petre Țuțea i-a vorbit cu o vervă extraordinară, timp de patru ore, despre filozofia lui Camus, după ce asistase la spectacolul *Caligula* în care actorul a deținut rolul principal.

Mariana Cercel definea arta actorului ca pe o „redescoperire a sufletului”, iar cartea-document a Silviei Kerim dezvăluie intensitatea unor emoții, rescriind în felul său unic, biografia artistică și istoria ale teatrului românesc.

IOLANDA BERZUC

**REVISTA APARE CU SPRIJINUL ADMINISTRAȚIEI
FONDULUI CULTURAL NAȚIONAL**